

УДК 392.2(477)

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ДІАЛОГУ У СФЕРІ ПРАЦІ НА ТЕРИТОРІАЛЬНОМУ РІВНІ

Наумов Д.В., аспірант
кафедри трудового права та права соціального забезпечення
Національний університет «Одеська юридична академія»

У статті досліджено особливості правового регулювання соціального діалогу у сфері праці на територіальному рівні. Внесено пропозиції щодо вдосконалення положень Закону України «Про соціальний діалог в Україні».

Ключові слова: соціальний діалог, сторони соціального діалогу, організації роботодавців, професійні спілки.

В статье исследованы особенности правового регулирования социального диалога в сфере труда на территориальном уровне. Внесены предложения по совершенствованию положений Закона Украины «О социальном диалоге в Украине».

Ключевые слова: социальный диалог, стороны социального диалога, организации работодателей, профессиональные союзы.

Naumov D.V. LEGAL REGULATION OF SOCIAL DIALOGUE IN THE FIELD OF LABOUR AT THE TERRITORIAL LEVEL

The article deals with peculiarities of legal regulation of social dialogue in the field of labour at the territorial level. Proposals on improvement of the provisions of the Law of Ukraine "On Social Dialogue in Ukraine" are introduced.

Key words: social dialogue, parties of social dialogue, employers' associations, trade unions.

Постановка проблеми. Соціальний діалог є одним із базових принципів функціонування сучасного демократичного суспільства, важливим інструментом реалізації соціальної політики держави, засобом попередження та розв'язання соціальних конфліктів.

Під час реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні особливо актуального значення набуває ведення соціального діалогу на територіальному рівні. Проте законодавство України щодо соціального діалогу у сфері праці містить велику кількість прогалин, а порядок здійснення окремих організаційно-правових форм соціального діалогу на територіальному рівні не врегульовано взагалі.

Ступінь розробленості проблеми. Правові аспекти соціального діалогу у сфері праці аналізуються в роботах В.В. Жернакова, В.І. Комарницького, П.Д. Пилипенка, С.М. Прилипка, В.О. Процевського, В.Г. Ротаня, М.В. Сорочишина, Г.А. Трунової, О.А. Трюхан, Г.І. Чанишевої, О.М. Ярошенка та ін. Проте правове регулювання соціального діалогу у сфері праці на територіальному рівні не було предметом спеціальних комплексних досліджень у вітчизняному трудовому праві.

Метою статті є дослідження теоретичних та практичних аспектів ведення соціального діалогу у сфері праці на територіальному рівні та вироблення пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. Законодавство України про соціальний діалог у сфері праці базується на Конституції України і складається із законів України «Про соціальний діалог в Україні», «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності», «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності», «Про колективні

договори і угоди», «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» та інших нормативно-правових актів.

Згідно зі ст. 1 Закону України «Про соціальний діалог в Україні» соціальний діалог являє собою процес визначення та зближення позицій, досягнення спільних домовленостей та прийняття узгоджених рішень сторонами соціального діалогу, які представляють інтереси працівників, роботодавців та органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування, з питань формування та реалізації державної соціальної та економічної політики, регулювання трудових, соціальних, економічних відносин [1].

Відповідно до ст. 4 Закону України «Про соціальний діалог в Україні» соціальний діалог здійснюється на національному, галузевому, територіальному та локальному (підприємство, установа, організація) рівнях на тристоронній або двосторонній основі.

Чітке визначення територіального рівня соціального діалогу у законодавстві відсутнє. І якщо визначення національного та локального рівнів не потребують додаткового законодавчого тлумачення, то відсутність вірного визначення територіального рівня наразі перешкоджає якісному веденню соціального діалогу.

Істотним недоліком Закону України «Про соціальний діалог в Україні» можна вважати визначення рівнів соціального діалогу у сфері праці через статус суб'єктів, які діють на відповідному рівні. Також дослідження приписів ст. 11 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» [2] та ст. 17 Закону України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» [3] у співвідношенні з положеннями ст. 4 Закону України «Про соціальний діалог в Україні» дає

підстави для висновку, що територіальний рівень соціального діалогу має бути окреслений межами певної адміністративно-територіальної одиниці, тобто області, району, міста, районів у містах, селища або села, та межами Автономної Республіки Крим.

Аналогічний висновок впливає також із приписів інших нормативно-правових актів, зокрема тих, якими регулюється порядок здійснення окремих організаційно-правових форм соціального діалогу у сфері праці. Так, Законом України «Про колективні договори й угоди» визначено, що на територіальному рівні укладаються територіальні угоди [4]. Водночас, відповідно до ч. 11 ст. 9 даного Закону та Порядку повідомної реєстрації галузевих (міжгалузевих) і територіальних угод, колективних договорів [5] галузеві (міжгалузеві) і територіальні (обласні та республіканська) угоди підлягають повідомній реєстрації Мінсоцполітики, а колективні договори і територіальні угоди іншого рівня – районними, районними у м. Києві та Севастополі держадміністраціями, виконавчими комітетами сільських, селищних та міських рад. Тобто зазначені нормативно-правові акти оперують поняттям «територіальні угоди іншого рівня» (оскільки де-факто в Україні непоодинокі випадки укладення угод на рівні міст та районів), що підтверджує висновок про те, що як територіальний рівень соціального діалогу можливо розглядати не тільки колективні трудові відносини в межах області чи Автономної Республіки Крим, а й у межах інших адміністративно-територіальних одиниць.

Одним із проблемних аспектів регулювання відносин соціального діалогу у сфері праці на територіальному рівні, на нашу думку, є положення Закону України «Про соціальний діалог в Україні», які стосуються створення та діяльності органів соціального діалогу. Дослідження положень ст. 17 Закону України «Про соціальний діалог в Україні» дає підстави зробити висновок, що під час встановлення порядку створення територіальних тристоронніх соціально-економічних рад законодавець обмежує територіальний рівень виключно Автономною Республікою Крим, областями, містами Києвом та Севастополем.

Після набрання чинності вищевказаним Законом замість активізації роботи із ведення соціального діалогу на місцях у ряді міст, обласних центрів та на районному рівні, навпаки, були ліквідовані (визнані такими, що втратили чинність розпорядження голів районних державних адміністрацій та міських голів) такі органи соціального діалогу, як територіальні тристоронні соціально-економічні ради [6].

Необхідно зазначити, що положення ст. 17 Закону України «Про соціальний діалог в Україні» не узгоджуються із приписами ч. 3 ст. 6 Закону. Так, згідно з положеннями зазначеної статті Закону на територіальному рівні для участі у колективних переговорах з укладення територіальних угод та для делегування представників до органів соціального діалогу репрезентативними є професійні спілки та їх об'єднання й організації роботодавців та їх об'єднання, які: легалізовані (зареєстровані) відповідно до закону; є

обласними, місцевими профспілками, їх організаціями та об'єднаннями, створеними за територіальною ознакою, членами яких є не менше 2% зайнятого населення у відповідній адміністративно-територіальній одиниці; є організаціями роботодавців, їх об'єднаннями, що діють на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, на підприємствах членів яких працюють не менше 5% зайнятого населення у відповідній адміністративно-територіальній одиниці.

Таким чином, відповідно до ч. 3 ст. 6 Закону України «Про соціальний діалог в Україні» правом делегувати представників до органів соціального діалогу на територіальному рівні наділені місцеві професійні спілки та організації роботодавців відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Також стаття 17 Закону України «Про соціальний діалог в Україні», незважаючи на те, що обмежує перелік органів соціального діалогу на територіальному рівні лише тристоронніми соціально-економічними радами областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя, заборону на делегування до цих органів представників місцевих представницьких організацій сторін соціального діалогу не визначає. Отже, відповідно до положень ст. ст. 6, 17 Закону України «Про соціальний діалог в Україні» цілком правомірною буде ситуація подвійного делегування організаціями різних рівнів (наприклад, місцевої та обласної) однієї профспілки членів до територіальної тристоронньої соціально-економічної ради, що є, на нашу думку, неприпустимим.

Крім того, зазначимо, що встановлені ст. 17 Закону України «Про соціальний діалог в Україні» обмеження щодо створення інших територіальних органів соціального діалогу, окрім тристоронніх соціально-економічних рад областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя, суперечать практиці Міжнародної організації праці, відповідно до актів якої передбачена свобода вибору рівня взаємодії сторін соціального діалогу [7].

Висновки. Отже, з метою вдосконалення правового регулювання соціального діалогу на територіальному рівні доцільно запропонувати внести такі зміни до Закону України «Про соціальний діалог в Україні»:

1) частину 1 ст. 4 викласти у такій редакції: «На територіальному рівні соціальний діалог проводиться в Автономній Республіці Крим, областях, районах, містах загальнодержавного та обласного значення. У разі необхідності, за наявності репрезентативних суб'єктів, соціальний діалог може проводитись також у інших адміністративно-територіальних одиницях»;

2) частину 1 ст. 17 викласти у такій редакції: «Для ведення соціального діалогу на територіальному рівні з рівного числа представників сторін можуть утворюватися територіальні тристоронні соціально-економічні ради (далі – територіальні ради). Координацію організаційних заходів щодо створення територіальної ради здійснюють відповідно Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації та виконавчі комітети міських рад»;

3) частину 2 ст. 17 викласти у такій редакції: «Рішення про утворення територіальної ради та кількість її членів приймається сторонами соціального діалогу відповідного рівня та затверджується розпорядженням відповідно Ради міністрів Автономної Республіки Крим, голів місцевих державних адміністрацій та міських голів»;

4) статтю 17 доповнити ч. 7, визначивши, що: «Право брати участь у делегуванні представників до територіальних тристоронніх соціально-економічних рад мають репрезентативні суб'єкти соціального діалогу, статус яких відповідає адміністративно-територіальній одиниці, у межах якої діє відповідна тристороння соціально-економічна рада».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про соціальний діалог в Україні : Закон України від 23 грудня 2010 р. № 2862-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 28. – Ст. 225.

2. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності : Закон України від 15 вересня 1999 р. № 1045-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 45. – Ст. 397.

3. Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності : Закон України від 22 червня 2012 р. № 5026-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 22. – Ст. 216.

4. Про колективні договори і угоди : Закон України від 1 липня 1993 р. № 3356-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 36. – Ст. 361.

5. Про порядокповідомної реєстрації галузевих (міжгалузевих) і територіальних угод, колективних договорів : Постанова Кабінету Міністрів України від 13 лютого 2013 р. № 115 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 16. – Ст. 554.

6. Про втрату чинності розпорядження міського голови від 20 грудня 2006 р. № 2460-р «Про міську тристоронню соціально-економічну раду» : Розпорядження міського голови від 26 травня 2011 р. № 494-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.city-adm.rv.ua/RivnePortal/ukr/documents_view.aspx?id=30957.

7. Minet G. Some Aspects of Social Dialogue from an ILO Standpoint : Expert Group Meeting on Economic and Social Councils [Electronic resource]. – Access mode : <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un/aunpan031812.pdf>.

УДК 349.2:369.223.4(477)

ПОНЯТТЯ ОХОРОНИ МАТЕРИНСТВА ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Пожарова О.В., к. ю. н.,
асистент кафедри трудового права та права соціального забезпечення
Національний університет «Одеська юридична академія»

У статті визначено поняття охорони материнства в декількох значеннях. Вносяться пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства та проекту Трудового кодексу України у сфері охорони материнства.

Ключові слова: охорона материнства, жінки, які працюють, материнство, працівники із сімейними обов'язками.

В статье дано определение понятия охраны материнства в нескольких аспектах. Вносятся предложения по совершенствованию действующего законодательства и проекта Трудового кодекса Украины в сфере охраны материнства.

Ключевые слова: охрана материнства, работающие женщины, материнство, работники с семейными обязанностями.

Pozharova O.V. CONCEPT OF MATERNITY PROTECTION IN THE LEGISLATION OF UKRAINE

The determination of concept of maternity protection is given in a few aspects in the article. Proposals on improvement of current legislation and Draft Labour Code in the sphere of maternity protection are introduced.

Key words: maternity protection, working women, maternity, employees with family obligation.

Постановка проблеми. Відповідно до ст. 24 Конституції України рівність прав жінки і чоловіка забезпечується у тому числі у сфері праці та винагороди за неї: спеціальними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінок, створенням умов, які дають жінкам можливість поєднувати працю з материнством; правовим захистом, матеріальною і моральною підтримкою материнства і дитинства, включаючи надання оплачуваних відпусток та інших пільг вагітним жінкам і матерям.

Згідно з частиною третьою ст. 51 Конституції України сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою. Охорона сім'ї, дитинства, материнства та батьківства в Україні є одним із найважливіших і відповідальних завдань держави під

час здійснення правової регламентації прав і свобод людини та громадянина, позитивне вирішення якого тісно пов'язане з використанням прийнятої та чинної системи правових засобів у даній сфері суспільних відносин. Актуальною проблемою у теоретичному і практичному аспектах є проблема визначення поняття охорони материнства за національним законодавством.

Стан дослідження. Теоретичні та практичні аспекти правового регулювання праці жінок досліджують у своїх працях вітчизняні та зарубіжні науковці В.М. Андріїв, Н.Б. Болотіна, І.А. Ветухова, А.М. Лушніков, М.В. Лушнікова, В.Г. Ротань, О.М. Потопахіна, Г.І. Чанишева та ін. У сучасній науці трудового права відсутні спеціальні комплексні дослідження щодо поняття охорони материнства.